

**З ДОСВІДУ РОБОТИ КЕРІВНИКА ГУРТКА «ЗВУКОРЕЖИСУРА»
КОВАЛИКА Б.В. «ФОРМИ І МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО
ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ЧЕРЕЗ МУЗИКУ».**

У своїй роботі я впроваджую ідею особистісно-орієнтованого навчання, суть якого полягає у визначенні індивідуально-психологічних особливостей учнів; розвитку дитини, наділеної своїм неповторним суб'єктивним досвідом. При цьому необхідно формувати особистість із заздалегідь прогнозованими якостями, здібностями; організовувати музичну діяльність учнів на основі особистісних потреб.

Хотілося б відзначити, що в сучасній освіті так мало часу приділяється проблемі виявлення та роботи з обдарованими дітьми у будь-якій області. І багато хто навіть зовсім забули про одну важливу істину, що немає дітей необдарованих. Педагогам не завжди вистачає часу і спостережливості для того, щоб виявити певні здібності у дітей і почати їх розвивати в правильному напрямку. Адже не завжди обдарована дитина може проявити їх, активно демонструючи. Тому своє завдання, як педагога, бачу в тому, щоб у різних видах діяльності, які використовую на своїх уроках, допомогти дитині розкрити свої здібності, і потім направити його увагу в ту область діяльності, в якій вони проявилися з більшою силою. Творчо підходячи до розвитку різних здібностей у дітей, педагог зможе допомогти кожній дитині реалізувати себе в майбутньому як яскраву, творчо обдаровану особистість.

В. Сухомлинський говорив: «Тільки емоційне пробудження розуму дає позитивні результати в роботі з дітьми...». Немає сумніву, що саме творча діяльність приносить учням незрівнянну радість, естетичну насолоду, розвиває музично-творчі здібності, робить їх гуманними, духовно багатшими, сприяє самовираженню, прояву самостійності в засвоєнні художньо-сміслової інтерпретації творів музичного мистецтва. Отже, у міру оволодіння завданнями та формування нових умінь учні поступово включаються у процес виконання творчих завдань, які мають бути: по-перше, комплексними, тобто охоплювати різні види музичної діяльності; по-друге, забезпечувати досягнення мети, сприяти формуванню творчої індивідуальності.

Працюючи з зацікавленими учнями, прагну більше залучати їх до музики, формувати самостійність та творчу активність. Успіх всієї різноманітної роботи по музичному вихованню здебільшого визначається тим, наскільки діти оволодівають різними видами музичної діяльності і мають потребу в ній. На формування їх інтересів і смаків великий вплив мають сім'я, засоби масової інформації, однолітки, і це потрібно враховувати в кожному окремому випадку.

Позакласна виховна робота має величезні можливості для залучення дітей до формування особистості, більше ніж звичайні шкільні заняття. Величезна кількість позаурочних виховних методик і прийомів дозволяє робити це всебічно зокрема вчителю музичного мистецтва. Серед форм роботи по формуванню музично-творчих здібностей учнів, їх художньо-естетичних смаків найбільш вдалими вважаю наступні:

- Театралізовані форми роботи – найскладніші й найцікавіші форми. Вони розкривають тему за допомогою художніх образів, засобів театралізації, використання творчих здібностей. Під час їх підготовки відбувається креативна діяльність педагогів та учнів.
- Літературно-музична композиція – композиційно побудоване подання літературного матеріалу у музичному оформленні.
- Концерт – поєднання різних за жанром художніх номерів у одній програмі.
- Ток-шоу. Інтерактивна програма (від англ. talk show – розмовне шоу), в якій один або декілька запрошених учасників ведуть обговорення запропонованих тем. Як правило, при цьому присутні запрошені у студію глядачі. Іноді глядачам надається можливість задати питання або висловити свою думку.
- Тематична дискотека. Розважальний захід пізнавально-профілактичного спрямування. Для отримання «вхідного квитка» на дискотеку пропонуються певні умови, пов'язані з тематикою заходу (наприклад, вечірка в рок-стилі). Під час такої дискотеки можна поширювати інформацію з обраної тематики, розповідати про відомих музикантів, які постраждали або загинули внаслідок соціальних «хвороб» або про тих, які активно виступають за, наприклад, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, дотримання прав людини тощо. Такий захід може стати своєрідним діагностичним інструментарієм для з'ясування вже наявного рівня обізнаності учнів з обговорюваної проблеми.
- Гра станціями (квест). Інтерактивний жанр, де учасникам пропонуються рухатися від «станції» до «станції» і, зупиняючись, отримувати чи показувати свої знання.
- Флеш-моб (англ. flash mob – «спалахуючий натовп») – це заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться.
- Проєкти (дослідження) – це самостійне дослідження різних тем, що проводиться учнями протягом тривалого періоду часу, в кінці якого вони представляють певний результат.

Для розвитку музичних здібностей застосовую: метод спостереження за музикою, метод співпереживання, метод моделювання художнього творчого процесу, метод інтонаційно стильового осягнення музики. Значну увагу приділяю розвитку у дітей здібності до співу. У методиці навчання співу необхідний індивідуальний підхід до учнів. Хоровий спів є ефективним засобом виховання не тільки естетичного смаку, але й ініціативи, фантазії, творчих здібностей дітей, він найкращим чином сприяє розвитку музичних здібностей (співочого голосу, відчуття ритму, музичної пам'яті), розвитку співочих навичок, сприяє зростанню інтересу до музики, підвищує емоційну та вокально-хорову культуру. Вокальна і хорова техніка удосконалюється в результаті систематичної, наполегливої роботи над різним за формою і змістом пісенним матеріалом. Щоб робота над музичним твором приносила задоволення і радість, слід проводити її жваво і захоплююче. Тільки творча атмосфера дозволить дитині по-справжньому вільно передавати свої почуття

і переживання і мимоволі відкривати таємниці вокально-хорового мистецтва, а це значить, що відкривається шлях до швидкого оволодіння і закріплення того чи іншого навичку. Діти, у яких виявляються яскраво виражені здібності до вокального виконання, стають солістами. З ними надалі також ведеться індивідуальна робота.

Працюючи за інноваційними технологіями, приділяю увагу інтерактивному навчанню. Використовую інтерактивні методи навчання: «Мікрофон», «Ланцюжок», «Коло», «Аукціон», «Асоціативний куш», «Навчаючи – вчуся». У ході інтерактивного навчання учні вчаться робити вибір, шукати і аналізувати інформацію, захищати свою точку зору, добирати найбільш переконливі аргументи. При цьому навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів, вони обмінюються думками, ідеями, пропозиціями. Інтерактивні методи навчання сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці та більш високому рівню засвоєння матеріалу учнями. До основних форм роботи, що забезпечили б, в основному, правильне музичне виховання, можна віднести такі: дитячі ігри, шкільний хор, ритмовий оркестр, груповий спів, слухання музики, музичні екскурсії, мистецьке оформлення свят. Відомо, що основним завданням музичного навчання є виховання та підготовка такого слухача, який зміг би не тільки сприймати, але й сам пропагувати музичні цінності.

З усієї різноманітності ігор вважаю найбільш доцільними та результативними музично-дидактичні, сюжетно-рольові та проблемно-моделюючі.

Основне призначення музично-дидактичних ігор, на мою думку, – в доступній ігровій формі розвивати у школярів почуття ритму, тембровий та динамічний слух, спонукати до самостійних дій з використанням знань, набутих на уроках музики. Музично-дидактичні ігри збагачують дітей новими враженнями, розвивають в них ініціативу, самостійність, здібність до сприйняття, розрізненню основних властивостей музичного звуку. Власна дитяча творчість, навіть найпростіша, власні дитячі знахідки, навіть найскромніші, власні дитячі думки, навіть найпростіші, – ось що створює атмосферу радості, формує особистість, виховує людяність, стимулює розвиток творчих здібностей, – така одна з головних ідей музично-педагогічної концепції К.Орфа.

У своїй практиці використовую гру на дитячих музичних інструментах найчастіше, як допоміжний метод у хоровому співі й слуханні музики. Застосування дитячих музичних інструментів сприяє розвитку в молодших школярів координації слуху й голосу; творчих музичних здібностей; розумінню особливостей музичних творів. Така форма роботи, як гра на ДМІ сприяє розвитку звуко-висотного слуху в дитини, засвоєнню тембрових характеристик інструментів. Іноді гра на дитячих музичних інструментах домінує в діяльності учнів. Нерідко практикую одночасно різні види музичної діяльності. Так, грою на дитячих музичних інструментах можна супроводжувати спів. Сприймаючи музику, діти реагують на неї

відповідними ритмічними рухами, що виконують звичайно функцію допоміжного методу (пластичного інтонування). Буває, що одна частина класу співає, друга – акомпанує на дитячих музичних інструментах, третя – слухає. Такий розподіл обов'язків забезпечують звичайно за допомогою ігрового методу: один ряд – хор, другий – оркестр, третій – слухачі.

З метою розвитку виконавських здібностей у процесі співу, супроводу на музичних інструментах, розвитку критичного мислення можна використовувати гру «Актори і критики». Клас умовно поділяється на дві групи. Перша – «актори» – виконують пісню чи супровід на музичних інструментах будь-якого твору. «Критики» оцінюють виконання. Так гра активізує виконавську діяльність дітей, стимулюючи виразність, артистичність. Оцінюючи виконання товаришів, діти набувають навичок спостереження, аналізу, вчать уважно слухати, порівнювати, узагальнювати.